

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядаються роль та місце творчого розвитку в системі професійної підготовки майбутніх учителів технологій. На думку автора, потрібно постійно шукати нові шляхи стимулювання студентів до активізації свої творчих здібностей та знаходження оригінальних рішень різноманітних педагогічних проблем. Вирішення даних питань можливе лише за допомогою формування творчого потенціалу майбутнього вчителя технологій у процесі професійної підготовки.

Автор розглядає творчість як найважливішу професійну характеристику та особистісну якість майбутнього вчителя технологій, яка дозволяє легко орієнтуватися в швидко мінливих соціальних умовах та інформаційному полі, яке постійно розширюється.

Ключові слова: творчий розвиток, творчі здібності, творчість, творча діяльність, майбутній учитель технологій.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства, який характеризується кардинальними змінами в соціально-економічній сфері, інноваційними процесами в освіті, висуває нові вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів технологій. Стала досить очевидною тенденція динамічного зростання різноманіття різних технологій та розширення діапазону їх можливостей. Науково-методичне забезпечення процесу формування та вдосконалення професійних якостей майбутнього вчителя має враховувати цю тенденцію та створювати передумови для виявлення та реалізації виникаючого при цьому потенціалу сприятливих факторів.

Система професійної підготовки майбутніх учителів технологій орієнтована на виховання професіонала, який має поєднати в собі якості педагога, що володіє широким арсеналом професійних компетенцій, здатного з рівним успіхом реалізовувати творчі та педагогічні сторони професійної діяльності з керівництва різними видами діяльності учнів.

Саме тому потрібно постійно шукати нові шляхи стимулювання студентів до активізації власних творчих здібностей та знаходження оригінальних рішень різноманітних педагогічних проблем. Вирішення даних питань можливе лише за допомогою творчого розвитку майбутнього вчителя технологій у процесі професійної підготовки.

Аналіз досліджень і публікацій з даної проблеми. У вітчизняній педагогіці накопичений багатий досвід розвитку творчих здібностей студентів. Неоціненний внесок у дослідження психологічних основ розвитку творчих здібностей, творчого процесу внесли такі видатні вчені як Н. Волков, В. Кузін, А. Мелік-Пашаєв, В. Сластьонін, В. Шадріков, С. Шацький та багато інших. Необхідно також виділити ряд дисертаційних досліджень, присвячених проблемам здібностей та творчості, які провели такі українські вчені, як В. Буринський, Г. Мамус, Л. Оршанський, С. Павх, Л. Пташнік, В. Титаренко, Л. Шпак.

Метою нашої статті є розгляд особливостей творчого розвитку майбутніх учителів технологій шляхом активізації власних творчих здібностей.

Виклад основного матеріалу. Творчість являє собою процес створення нових, суспільно значущих матеріальних, наукових, мистецьких та інших цінностей. Творчість – цілеспрямована людська діяльність. Кінцевий продукт творчості може бути як матеріальним, так і ідеальним, завершеним або незавершеним, але творчий процес не може бути безплідним.

Найважливіша особливість творця – це його геніальність. Вона виражається незвичайною концентрацією, напруженістю уваги та величезною сприйнятливістю, вразливістю, умінням бачити речі в їх сутності, даром інтуїції, передчуття та передбачення.

Характерною особливістю творчості є відхід від шаблону, оригінальність, ініціативність, наполегливість, висока самоорганізація та колосальна працездатність [10].

Особливістю мотивації у творчому процесі, є те, що геніальна особистість знаходить задоволення не стільки в досягненні мети творчості, скільки в самому процесі. Не так давно широко була поширена думка, а багато західних психологів та педагогів і зараз так вважають, що творчість спочатку властива дитині, що треба тільки не заважати їй вільно самовиражатися. Але практика показує, що такого невтручання мало: не всі діти можуть самі відкрити дорогу до творіння, і, вже, звичайно, не можуть зберегти творчі здібності надовго, саме тому творчості необхідно навчати [6].

Сутність творчості по-різному розглядалася в різні історичні епохи. В античній філософії творчість пов'язується зі сферою мінливого буття, а не буття нескінченного і вічного, споглядання якого ставиться вище будь-якої діяльності [5].

У середньовіччі творчістю вважався вольовий акт, що викликає буття з небуття. В епоху Відродження творчість усвідомлюється як художня творчість, сутність якого вбачається в творчому спогляданні. Виникає інтерес до особистості самого творця [5].

Проблема творчості розглядалася багатьма філософами, психологами. Кожен висував свою теорію творчості. Як зазначає, І. Кант, розвивати творчість неможливо, тому що творче начало має бути вродженим. На думку, З. Фрейда, процес творчості не може бути свідомим, тобто джерело фантазії перебуває в несвідомому, а отже розвивати несвідоме теж неможливо. Вже в теорії творчості приділяється увага особистості самого творця, його творінню. Питання ж про те як треба розвивати творчий початок у людині не зачіпається [3].

У ХХ ст. ґрунтовно проблемою розвитку творчих здібностей займалися такі видатні психологи і педагоги, як Б. Теплов, Я. Пономарьов, Л. Виготський, та багато інших. Була створена така наука, як психологія творчості. Вона поділяє процес творчості на складові: стадія праці, несвідомої роботи та натхнення. Крім того, відомий психолог Л. Виготський стверджує, що особистість дитини, а значить і її здібності формуються в провідній на даному етапі розвитку діяльності. З психології відомо, що основною провідною діяльністю дітей, підлітків та юнаків є навчання [3].

Психологи визначили наступні психологічні причини творчої праці: знання, розвинені розумові здібності, гнучкість і швидкість мислення, радість творіння і праці, розуміння проблеми та задоволення від її вирішення, емоційна стабільність, терпіння, духовний світогляд [8].

Юнацький вік характеризується посиленням індивідуальних відмінностей. Так, якщо дуже значна частина студентів, які досягли цього віку, характеризуються відсутністю інтересу до пізнавальної діяльності, то існує інша частина студентів, які виявляють справжній інтерес до навчання та творчості. Розвиток інтелекту в студентів на даному етапі тісно пов'язаний з розвитком у них творчих здібностей, які передбачають не просто засвоєння інформації, а прояв інтелектуальної ініціативи та створення чогось нового [4].

У цей період відбувається формування навичок логічного мислення, а потім і теоретичного мислення, розвивається логічна пам'ять. Активно розвиваються творчі здібності студентів, і формується індивідуальний стиль діяльності, який знаходить своє вираження в стилі мислення [4].

Для майбутніх учителів технологій професійний творчий розвиток можна забезпечити шляхом включення у діяльність пов'язану із народним декоративно-прикладним мистецтвом. Саме народні майстри, умільці своєю працею зберігають для майбутніх поколінь наші давні традиції. Залучення до народної творчості змінює самосвідомість, пробуджує творчу активність, розкриває здібності, формує та розвиває художній смак. Зараз важлива потреба навчати майбутніх учителів різноманітним старовинним ремеслам. Потім такі, вже підготовлені, вчителі зможуть "захопити" і учнів народною культурою, зробити їх носіями народної традиції.

Для осучаснення змісту діяльності студентів, яка пов'язана з декоративно-прикладним мистецтвом потрібно включати у неї сучасні інформаційні технології.

Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі – це не тільки інструмент для навчання та отримання інформації, вони можуть бути і способом самовираження, можуть формувати внутрішній світ особистості, розвивати фантазію та творчі здібності. Важливо вирішити, як, через які конкретні технології дати учням інформацію про традиційну народну культуру, щоб вона їх зацікавила та "захопила".

Молодь живе зараз у світі сучасних технологій. Технічний прогрес нав'язує їм свої нові цінності і правила життя, які часом суперечать природному і гармонійному їх розвитку. Дуже важливо, щоб досягнення техніки не заважали, а сприяли творчому розвитку студентів. Щоб вони особисто брали участь в процесі передачі культурно-історичного досвіду минулих поколінь. Звернення до сучасних інформаційних технологій обумовлено необхідністю підвищення якості навчання студентів, розробки нових навчальних програм, що відповідають сучасному технічному прогресу.

У даний час неможливо бути хорошим фахівцем в освіті без знання і володіння сучасними інформаційними технологіями. Використання інформаційних технологій якісно змінює організацію основних стадій навчального процесу, підвищує результативність комплексного навчання за допомогою комп'ютера, піднімає процес навчання на більш високий рівень, дає студентам глибокі знання в будь-якій галузі вивчення. Інформаційні технології можуть зробити більш цікавим процес навчання, сприяють розвитку пізнавальної активності студентів.

Сучасні методи навчання з використанням інформаційних технологій повинні бути спрямовані на розвиток та формування творчого самовираження студентів, на відродження духовних цінностей, на вивчення спадщини народних традицій нашої культури. Удосконалення процесу навчання допоможе зберегти культурну спадщину наших предків і одночасно введе майбутніх учителів у світ сучасної науки та техніки, активізуючи зв'язок між минулим, сьогоденням та майбутнім.

Майбутніх учителів технологій треба навчати творити, давши їм для цього необхідні знання та досвід. У процесі навчання потрібно створювати проблемні ситуації, в яких студенти вчилися б використовувати раніше отримані знання в новій ситуації, вчилися б швидко знаходити рішення і пропонувати кілька варіантів. Робота викладача з розвитку творчих здібностей залежить і від рівня підготовки студентів. Це можуть бути спеціальні тренувальні вправи, колективні роботи, індуктивне вивчення матеріалу, тобто від простого до складного, від часткового до загального тощо. У даному випадку проявляється творчість самого педагога.

Висновок. Творчість майбутніх учителів технологій повинна характеризуватись більш сильним прагненням до особистісної значущості, яка знаходить своє вираження в інтенсивному процесі самопізнання та самореалізації, більш зрілими життєвими цілями, впевненістю у власних силах та здібностях. Творчість розглядається нами як найважливіша професійна характеристика та важлива

особистісна якість майбутнього вчителя, яка дозволяє легко орієнтуватися в швидко мінливих соціальних умовах та інформаційному полі, яке постійно розширюється.

Використані джерела

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса / Ю.К. Бабанский. – М.: Просвещение, 1982. – 192 с.
2. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А.А. Вербицкий. – М.: Высш. школа, 1991. – 204 с.
3. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л.С. Выготский. – М.: Просвещение, 1991. – 90 с.
4. Волков И.Ф. Творческие методы и художественные системы. – 2-е изд., испр. и доп. / И.Ф. Волков. – М.: Искусство, 1989. – 250 с.
5. Киященко Н.И., Лейзеров Н.Л. Эстетическое творчество: о проблеме эстетического творчества в развитии социалистического обществе/ Н.И. Киященко. – М.: Знание, 1984. – 112 с.
6. Кузин В.С. Психология: Учебник для худож. училищ / Под ред. Б.Ф. Ломова. – 2-е, перераб. и доп. – М.: Высш. школа, 1982. – 256 с.
7. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения / И.Я. Лернер. – М.: Педагогика, 1981. – 185 с.
8. Мелик-Пашаев А.А. Педагогика искусства и творческие способности / А.А. Мелик-Пашаев. – М.: Знание, 1981. – 96 с.
9. Пономарев Я.А. Психология творчества и педагогика / Я.А. Пономарев. – М.: Педагогика, 1976. – 280 с.
10. Посталюк Н.Ю. Творческий стиль деятельности: Педагогический аспект / Н.Ю. Посталюк. – Казань, Изд-во Казан. ун-та, 1989. – 205 с.
11. Туриніна О.Л. Психологія творчості: [навчальний посібник] / О.Л. Туриніна. – К., Академія, 2007. – 160 с.

Gorchynska K.

FEATURES OF CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS

In the article the psychological and age characteristics in the formation and development of creative abilities of future technology teachers are considered. The author tries, based on research of leading domestic and foreign scientists to trace the patterns in development of creative abilities of future technology teachers.

Attention is paid to the features of the educational process of future technology teachers in pedagogical institution of higher education and its influence on the formation of their creativity.

The author is aware that the creativity of future technology teachers will develop better if students are brought to the study of arts and crafts. This day there are many folk artists, craftsmen who preserve with their work our old traditions for future generations.

Attraction of folk art changes consciousness, awakens creativity, reveals abilities, creates and develops artistic taste. Now the important need is to train marvelous old craft future teachers. It is very important to attract the students to popular culture; wide opportunities for this have precisely the lessons of labor studies (technology). The students actively and enthusiastically accept information about national culture. In the author's opinion, the combination of modern technology with folk art is of great importance. It is necessary to interest the future teachers, so that they look at the world of popular culture using modern information technology. They are not only a tool for education and information, but also can be a means of expression and the internal world of the individual, develop imagination and creativity. It is important to decide how and through which modern information technology to give students, information about traditional folk culture, to interest the students in it. Currently, young people live in the world of modern technologies. Technical progress obtrudes its new values and rules of life that are sometimes contrary to the natural and harmonious development of students.

It is important that achievements in technology do not hinder, but contribute to the spiritual development of the future technology teachers and promote them to take part personally in the process of transferring cultural and historical experience of previous generations. An access to modern information technology is caused by the need to improve the quality of student learning, development of new training programs that meet modern technical progress.

To summarize the main ideas, the author concludes that harmonious development of creative abilities of future technology teachers will take place with a combination of modern technology and folk heritage of arts and crafts.

Key words: *future technology teacher, creativity, arts and crafts, creative activity.*

Стаття надійшла до редакції 01.11.2016 р.